

Veřejná ochránkyně práv
Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.

V Brně dne 9. listopadu 2015
Sp. zn.: 3867/2015/VOP/AV

Vážený pane řediteli,

děkuji Vám za vyjádření k záležitostem pana A. P., bytem XXX, a paní P. P., bytem YYY (dále jen „stěžovatelé“). Dovolte mi informovat Vás o výsledku šetření.

Nejprve si dovoluji v krátkosti shrnout obsah podnětu, který stěžovatelé uplatnili prostřednictvím občanského sdružení A, a skutková zjištění ze šetření.

Občanské sdružení A se na mě obrátilo s podnětem k prošetření postupu Úřadu práce České republiky, krajské pobočky v Ústí nad Labem, kontaktního pracoviště Ústí nad Labem (dále také „úřad práce“), v řízení o příspěvku na bydlení a doplatku na bydlení paní P. P. a pana A. P.. Z podnětu vyplynulo, že oběma příjemcům dávek na bydlení **úřad práce zastavil výplatu příspěvku na bydlení a doplatku na bydlení** (patrně pouze neformálně, bez vydání rozhodnutí) a vyzval je k doložení dokladu, že byt, který jako nájemci užívají, svým stavebně-technickým uspořádáním a vybavením splňuje požadavky na trvalé bydlení a je k tomuto účelu užívání určen podle stavebního zákona nebo je zkolaudován jako byt.

Z vyjádření úřadu práce, které jsem si v rámci šetření vyžádala, vyplynulo, že **úřad práce panu P. příspěvek na bydlení i doplatek na bydlení v řádných termínech dále vyplácí**, neboť dospěl k závěru, že žadatel užívá jako nájemce byt vymezený v § 24 odst. 5 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a § 33a odst. 1 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

V případě paní P. úřad práce zjistil, že dům, v němž paní P. bydlí, má pouze jednu bytovou jednotku (informace z registru územní identifikace, adres a nemovitostí), paní P. však dle smlouvy užívá byt číslo 6. Z tohoto důvodu úřad práce požádal stavební úřad o poskytnutí vyjádření k dané záležitosti a vyzval stěžovatelku k doložení potvrzení o počtu bytových jednotek v domě. Podle vyjádření stavebního úřadu ze dne 9. 3. 2015 podává veškeré podklady pro zápis do katastru nemovitostí vlastník stavby. Stavební úřad nemůže vydat požadované vyjádření, neboť je třeba zkoumat skutkový stav, a to na základě žádosti vlastníka stavby. Stavební úřad proto vlastníka stavby poučil, že se může obrátit na stavební úřad, pokud z dokladu o povoleném účelu užívání stavby není zřejmý počet bytových jednotek splňujících požadavky na trvalé bydlení, nebo není vydán souhlas pro změnu užívání či jiná povolení, ze kterých by vyplynulo splnění požadavků nutných pro jiné účely (rozhodování o dávkách na bydlení). **Úřad práce paní P. příspěvek na bydlení odňal rozhodnutím ze dne 26. 8. 2015, č. j. 298392/15/UL, od 1. 4. 2015**, neboť stěžovatelka se nedostavila ve stanovené lhůtě k projednání nároku na příspěvek na bydlení na úřad práce a nedoložila, že byt č. 6, který užívá, svým stavebně-technickým uspořádáním a vybavením splňuje požadavky na trvalé bydlení a je k tomuto účelu užívání určen podle stavebního zákona nebo je zkolaudován jako byt (výzva ze dne 11. 5. 2015).

Doplatek na bydlení stěžovatelka nepobírá, v minulosti jej úřad práce odňal z důvodu vyšších příjmů. Úřad práce vyplatil paní P. na úhradu nákladů na bydlení v červnu 2015 a v červenci 2015 mimořádnou okamžitou pomoc ve výši 2 x 12.020,- Kč.

Paní P. znovu požádala o příspěvek na bydlení dne 17. 8. 2015, **úřad práce dávku přiznal od 1. 7. 2015** ve výši 8.957,- Kč rozhodnutím ze dne 27. 8. 2015, č. j. 299366/15/UL.

K hodnocení postupu správních orgánů uvádím následující.

V obou případech jsem se v rámci šetření zaměřila zejména na skutečnost, zda a jakým způsobem úřad práce výplatu dávek zastavil za účelem ověření počtu bytových jednotek v domech, kde stěžovatelé bydleli, a zda nepostupoval při zastavování výplaty dávky v rozporu s právními předpisy. Výši přiznané dávky stěžovatelé v podnětu nerozporovali, přesto jsem na základě dostupné dokumentace správnost postupu úřadu práce při stanovování výše dávek prověřila.

V řízení o příspěvku na bydlení pana **P.** jsem neshledala v postupu úřadu práce pochybení. Úřad práce nezastavil výplatu příspěvku na bydlení, nýbrž jej od srpna 2014 do června 2015 podle spisové dokumentace, kterou mi úřad práce zaslal, poskytoval. Pro účely příspěvku na bydlení vyzval stěžovatele k doložení dokladu o tom, že byt, který užívá, je k tomuto účelu užívání určen podle stavebního zákona nebo je zkolaudován jako byt (výzva ze dne 3. 6. 2015). **Následně však vycházel z údaje z katastru nemovitostí, v němž je uvedeno šest bytových jednotek v předmětném domě.**

Při výpočtu výše příspěvku na bydlení od dubna 2015 do června 2015 úřad práce postupoval v souladu se zákonem, pokud přiznal částku 5.583,- Kč. Je však možné, že došlo ke zpoždění výplaty dávky za měsíc duben 2015, neboť úřad práce vyhodnotil nárok na dávku a určil její výši na základě podkladů stěžovatele ze dne 21. 4. 2015 až dne 25. 5. 2015. Z podkladů nevyplývá, zda úřad práce vyplatil příspěvek na bydlení za měsíc duben 2015 v souladu s § 57 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře nejpozději do konce května 2015. Časovou prodlevu mezi doložením podkladů pro vyhodnocení nároku a výše dávky a vydáním oznámení o změně výše dávky patrně zapříčinila změna oprávněné úřední osoby.

Úřad práce nezastavil ani výplatu doplatku na bydlení. Ze spisové dokumentace je patrné, že úřad práce obdržel v listopadu 2014 od vlastníka bytu, s nímž stěžovatel uzavřel smlouvu o nájmu bytu, prohlášení o vymezení jednotek v domě, z něhož vyplývá, že v předmětném domě se nachází 6 bytových jednotek, stěžovatel užívá jednotku č. 5. Ze spisové dokumentace dále plyne, že úřad práce vyzval dopisem ze dne 29. 5. 2015 stavební úřad k poskytnutí stanoviska ve věci posouzení standardů kvality bydlení prostoru, který stěžovatel užívá k bydlení, neboť z registru územní identifikace, adres a nemovitostí zjistil, že v domě se nachází 0 bytů. Současně informoval majitele nemovitosti o jejich možnosti obrátit se na stavební úřad. **Z podkladů je dále zřejmé, že nahlédnutím do katastru nemovitostí úřad práce zjistil, že v domě se nachází šest bytových jednotek, a proto doplatek na bydlení stěžovateli dále vyplácel.**

Jediné pochybení, které bych mohla úřadu práce vytknout, je, že spisová dokumentace, kterou mi úřad práce poskytl, není kompletní, neboť neobsahuje v rozporu s § 17 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, podklady pro vydání rozhodnutí ve věci, tj. zejména podklady, na základě kterých úřad práce určil místně obvyklé nájemné (například z odůvodnění rozhodnutí ze dne 9. 12. 2015 ve věci snížení doplatku na bydlení vyplývá, že úřad práce určil místně obvyklé nájemné na základě nájemních smluv ve spisových dokumentacích příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi v daném místě dle velikosti bytu, z informací získaných z realitních kanceláří a z cenové mapy Asociace realitních kanceláří, tyto podklady však nejsou založeny ve spisu). Nahlédnutím do veřejně dostupné nabídky pronájmu bytů v dané lokalitě jsem zjistila, že výše započteného nájemného odpovídá místně obvyklému nájemnému. Při vyhodnocování výše doplatku na bydlení v jednotlivých měsících jsem tak neshledala pochybení v postupu úřadu práce.

Z doložených podkladů dále vyplývá, že úřad práce postupoval v rozporu s § 43 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi, pokud doplatek na bydlení za měsíc duben 2015 nevyplatil do konce měsíce dubna 2015, nýbrž až dne 4. 5. 2015. Časová prodleva však nastala v důsledku ověřování rozhodných skutečností pro nárok na dávku v rámci sociálního šetření, které proběhlo dne 16. 4. 2015.

V případě paní **P.** úřad práce zastavil výplatu příspěvku na bydlení v měsíci květnu 2015 (poslední dávku za měsíc březen 2015 ve výši 8.229,- Kč vyplatil stěžovatelce v měsíci dubnu 2015) a vyzval stěžovatelku k doložení potvrzení o počtu bytových jednotek v domě (výzva ze dne 11. 5. 2015), neboť z registru územní identifikace, adres a nemovitostí úřad práce zjistil, že v domě je pouze jedna bytová jednotka.

Zákon o státní sociální podpoře obsahuje od 1. 1. 2015 **definici bytu** pro účely příspěvku na bydlení, bytem se rozumí soubor místností nebo samostatná obytná místnost, které svým stavebně-technickým uspořádáním a vybavením splňují požadavky na trvalé bydlení a jsou k tomuto účelu užívání určeny podle stavebního zákona nebo jsou zkolaudovány jako byt (§ 24 odst. 5 zákona o státní sociální podpoře).

Nárok na příspěvek na bydlení má na základě § 24 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře vlastník nebo nájemce bytu definovaného výše za splnění dalších zákonných podmínek. **Skutečnost, zda žadatel či příjemce příspěvku na bydlení užívá na základě nájemní smlouvy či vlastnického práva byt určený k bydlení podle stavebního zákona, je rozhodná pro posouzení nároku na příspěvek na bydlení.** Úřad práce tedy postupoval v souladu se zákonem, pokud tuto skutečnost zjišťoval.

Stěžejní otázkou v daném případě je, zda má žadatel o dávku povinnost doložit skutečnost, že předmětem nájemní smlouvy je byt, který svým stavebně-technickým uspořádáním a vybavením splňuje požadavky na trvalé bydlení a je k tomuto účelu užívání určen podle stavebního zákona nebo je zkolaudován jak byt, nebo by úřad práce měl tuto skutečnost zjišťovat sám ve spolupráci se stavebním úřadem či majitelem bytu.

Žadatel o příspěvek na bydlení přikládá k žádosti o dávku dle § 68 odst. 1 písm. e) zákona o státní sociální podpoře doklad o tom, že **byt je užíván na základě nájemní smlouvy nebo na základě vlastnictví k nemovitosti**, doklad o výši nájemného, nákladů za plnění poskytovaná s užíváním bytu a nákladů uvedených v § 25 odst. 1 písm. c) zákona o státní sociální podpoře, jde-li o žádost o příspěvek na bydlení. Zákon o státní sociální podpoře neukládá žadateli o dávku povinnost doložit doklad o tom, že místnosti, které užívá, svým stavebně-technickým uspořádáním a vybavením splňují požadavky na trvalé bydlení a jsou k tomuto účelu užívání určeny podle stavebního zákona nebo jsou zkolaudovány jako byt.

Příjemce příspěvku na bydlení jako nájemce nemá možnost úřadu práce doložit, že byt, který na základě nájemní smlouvy užívá, je podle rozhodnutí stavebního úřadu určen k bydlení nebo je zkolaudován jako byt. Touto informací disponuje vlastník bytu a stavební úřad. Z tohoto důvodu by úřad práce měl vyzvat nejlépe stavební úřad, aby mu sdělil, zda byt, který příjemce dávky na bydlení na základě nájemní smlouvy užívá, je podle rozhodnutí stavebního úřadu určen k bydlení nebo byl jako byt zkolaudován (stavební úřad je povinen poskytnout součinnost podle § 63 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře).

V praxi je běžné, že stavební úřady informaci o počtu zkolaudovaných bytů v konkrétní stavbě úřadu práce poskytují, jak vyplývá z Metodické pomůcky odboru stavebního řádu Ministerstva pro místní rozvoj k postupu stavebních úřadů podle § 33b zákona o pomoci v hmotné nouzi.¹ Vedle postupu podle § 33b zákona o pomoci v hmotné nouzi metodický pokyn zmiňuje poskytování informací podle § 50 zákona o pomoci v hmotné nouzi a podle § 63 zákona o státní sociální podpoře.

Úřad práce tedy postupoval v souladu se zákonem, pokud za účelem zjištění počtu bytových jednotek v domě vyzval stavební úřad. Z prvotního vyjádření stavebního úřadu však úřad práce nemohl při rozhodování o dávce vycházet. Stavební úřad měl ve vyjádření uvést informace o počtu bytových jednotek vyplývající z dokumentace, kterou má k dispozici v archivu, případně úřad práce informovat, že takovou dokumentaci nedisponuje. Následně ji měl doplnit ve spolupráci s vlastníkem stavby.

V rámci šetření jsem se obrátila rovněž na stavební úřad a požádala jsem jej o poskytnutí vyjádření k dané věci. Z vyjádření vyplynulo, že stavební úřad potvrdil sdělením ze dne 11. 8. 2015 na základě žádosti vlastníka objektu existenci celkem 4 bytových jednotek v domě. Následně úřad práce vyhověl nové žádosti stěžovatelky a příspěvek na bydlení přiznal od července 2015.

Mám za to, že po **dobu zjišťování počtu bytových jednotek v domě neměl úřad práce zákonný podklad pro to, aby zastavil výplatu příspěvku na bydlení**, nadto aby tak učinil v rozporu se zákonem neformálně. Rozhodnutí o zastavení výplaty dávky [podle § 69 odst. 1 písm. c) zákona o státní sociální podpoře je třeba vydat o zastavení výplaty dávky rozhodnutí] může úřad práce vydat po novém posouzení nároku na dávku, změní-li se skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku

¹ Metodická pomůcka k postupu stavebních úřadů podle § 33b zákona o pomoci v hmotné nouzi [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj, ©2015. Poslední změna 4. 5. 2015 [cit. 13. 7. 2015]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Stavebni-rad-a-bytova-politika/Uzemni-planovani-a-stavebni-rad/Stanoviska-a-metodiky/Uzemni-rozhodovani-a-stavebni-rad/Postup-stavebnich-uradu-dle-zakona-o-hmotne-nouzi>.

nebo její výši (§ 52 zákona o státní sociální podpoře) nebo pokud příjemce dávky nesplní povinnost osvědčit skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, její výši nebo výplatu (§ 61 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře, musí se však jednat o skutečnosti, které může příjemce dávky sám doložit).

Vzhledem k tomu, že úřad práce poskytl stěžovateli po dobu neformálního zastavení výplaty příspěvku na bydlení mimořádnou okamžitou pomoc na úhradu nákladů na bydlení a s ohledem na to, že stěžovatelka v současné době příspěvek na bydlení pobírá, uzavírám šetření v této věci, aniž bych vyžadovala opatření k nápravě. Úřad práce se může obdobných pochybení vyvarovat v budoucnu.

Na vědomí zasílám tuto informaci generálnímu ředitelství Úřadu práce České republiky.

Děkuji Vám za spolupráci v této věci.

S pozdravem

Mgr. Anna Š a b a t o v á , Ph.D., v. r.
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)

Vážený pan
Mgr. et Mgr. Radim Gabriel
ředitel
Úřad práce České republiky, krajská pobočka v Ústí nad Labem
Dvořákova 1609/18
400 21 Ústí nad Labem

Na vědomí

Vážená paní
PhDr. Kateřina Sadílková, MBA
generální ředitelka
Úřad práce České republiky – generální ředitelství
Dobrovského 1278/25,
170 00 Praha 7

Údolní 39
602 00 Brno
tel: (+420) 542 542 888, fax: (+420) 542 542 112